

Motion till riksdagen 2013/14:Kr254

av Tina Ehn m.fl. (MP)

Kulturskapande

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om estetiska ämnen i gymnasieskolan.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om likvärdig tillgång till musik- och kulturskola.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell strategi för barns och ungas kulturskapande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fristadsbegreppet bör vidgas.

¹ Yrkande 1 hänvisat till UbU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Miljöpartiet de gröna värnar ett levande kulturliv. Människans skapande verksamhet utvecklar kreativitet, nyfikenhet och förmåga till innovation och nytänkande. Här presenteras förslag som syftar till att stimulera och utveckla kulturlivet.

Ungas möjligheter till kulturskapande

Det är viktigt att barn och unga under skoltiden får möjlighet att ägna sig åt skapande verksamhet. Forskning visar att estetiska och konstnärliga uttryck ur flera aspekter påverkar lärande i positiv riktning. Anne Bamford, Director of Cultural Programmes på den brittiska organisationen Creativity, Culture and Education, har för Unescos räkning studerat hur estetiska uttryck används i skolor runt om i världen. Studien¹ visar att undervisning med tydliga inslag av estetik och kreativitet förbättrar inläringen, framför allt läs- och skrivinläring, men också matematik, förmågan till kritiskt tänkande och språkinläring. Eleverna mår bättre, och de får i allmänhet en mer positiv inställning till skola och lärande. Forskningen är tydlig: kreativ undervisning underlättar inläring.

Estetiska ämnen i gymnasieskolan

I gymnasieskolans tidigare läroplan var kursen estetisk verksamhet ett kärnämne. Det innebar att elever på samtliga nationella program läste kursen, och på så sätt fick alla elever möjlighet till estetiska uttryck. Sedan 2011 har gymnasieutbildningarna nya läroplaner. Nu är inte det längre obligatoriskt för gymnasieeleverna att läsa estetiska ämnen. Däremot har alla elever enligt skolförordningen² rätt att läsa ett estetiskt ämne inom utrymmet för det individuella valet. Trots detta har problem uppstått; en del skolhuvudmän tillhandahåller inte estetiska ämnen, vilket leder till att många elever ändå inte har möjlighet att utöva skapande verksamhet. Dessutom har det totala utbudet av estetiska ämnen minskat. Många elever läser idag inte ett enda estetiskt ämne under hela gymnasietiden. Bland andra Sveriges Elevkårer har reagerat mot detta.

Estetiska uttryck stimulerar flexibilitet och uppfinningsrikedom. Det är egenskaper som blir allt viktigare på en föränderlig arbetsmarknad. Estetisk verksamhet ger också god förberedelse till högre studier. Utifrån den tidigare läroplanens nationella program³ har det estetiska programmet, ihop med teknik-, natur- och samhällsprogrammen störst omfattning elever som inom tre år efter studenten fortsätter till högre studier.

¹ The Wow Factor, Anne Bamford 2006.

² SFS 2010:2039, 4 kap. 7 §.

³ Första elevgenerationen som läst enligt GY 11 har ännu inte lämnat gymnasieskolan.

Miljöpartiet anser att det därför är viktigt att de estetiska ämnena uppvärderas i skolan. Alla elever på gymnasieskolans nationella program ska ha rätt att läsa minst ett estetiskt ämne. Eleven ska inte behöva använda sitt individuella val för detta. Eleven ska istället ha möjlighet att välja bort annan valfri kurs av motsvarande omfattning, inom ramen för programmets ordinarie poängantal. De gymnasie- och programgemensamma ämnena ska emellertid inte vara möjliga att byta ut mot estetiskt ämne. Vilka estetiska ämnen som ska tillhandahållas överläts till huvudmannen att bestämma, utifrån sina förutsättningar och profileringspreferenser. Vad som här har anförts om att elever på de nationella gymnasieprogrammen ska ha rätt att läsa estetiska ämnen utan att de individuella valen används ska riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Likvärdig musik- och kulturskola

Musik- och kulturskolan är i de flesta kommuner en mycket uppskattad företeelse. Inom ramen för verksamheten får barn och ungdomar lära sig spela ett musikinstrument, såväl på egen hand som i ensemble- och orkestersammanhang. Undervisningen kan också syfta till att utveckla elevens förmåga inom drama, dans eller måleri. Det är idag frivilligt för kommunen att driva kulturskola. Det har fått konsekvensen att det finns brister i den nationella likvärdigheten: vissa kommuner har höga avgifter, andra har låga eller inga avgifter. I några kommuner saknas musik- och kulturskola helt. Miljöpartiet anser att alla barn och ungdomar ska ha likvärdig tillgång till estetiska uttryck och likvärdiga möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet. Därför vill vi att tillgången till musik- och kulturskola ska vara likvärdig. Detta ska riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Nationell strategi för kulturskapande

Musik- och kulturskolans innehåll och mål varierar över landet och den saknar en övergripande strategi för samordning, utveckling och utvärdering. Kulturskolan har inte utvärderats nationellt på 60 år och det saknas tydliga riktlinjer om verksamhetens uppdrag. Det behövs också utvärderingar av verksamhetens personalförsörjning. Som en följd av de senaste lärarutbildningsreformerna finns inte längre utbildningar riktade specifikt mot undervisning i musik- och kulturskolan. Nu återstår möjligheten att läsa till ämneslärare på gymnasieskolan med inriktning mot estetiska ämnen. Eftersom eleverna i musik- och kulturskolan till största delen tillhör grundskolan kommer många elever med nuvarande utveckling inte att möta lärare som är specialiserade på att undervisa just dem. De lärare som utbildas är inte förberedda på att hjälpa yngre barn i deras konstnärliga utveckling, i stället är de duktiga på till exempel betygsättning och bedömning, kunskaper som inte behövs i musik- och kulturskolans verksamhet. Eleverna i kulturskolan behöver möta specialiserade lärare. Dessutom utbildas för få lärare, Sveriges Musik- och Kulturskoleråd (SMoK) beräknar att cirka 180 lärare årligen utbildas, vilket inte är tillräckligt då behovet i landets musik- och kulturskolor är minst 230 nyutexaminerade lärare per år. Musik- och kulturskolan är på väg att hamna i

Fel! Okänt namn på

en personalkris. En nationell strategi kan hjälpa landets kulturskolor med kompetensutveckling, samordning och utvärdering vilket också ger större förutsättningar att möta personalbehoven i kulturskolan.

Miljöpartiet vill stärka likvärdigheten avseende tillgången till kulturskola, men eftersom det saknas nationell kartläggning av kulturskolornas verksamhet är det svårt att avgöra vilka åtgärder som behöver vidtas för att likvärdigheten ska öka. En nationell plan är därför en förutsättning för att likvärdighetsarbetet ska bli träffsäkert och effektivt. Strategin bör inte begränsas till att endast beröra musik- och kulturskolans verksamhet. Den ska också bidra till att belysa barns och ungas generella tillgång till kultur och deras möjligheter att ägna sig åt egen skapande verksamhet.

Sveriges Musik- och Kulturskoleråd (SMoK) har tidigare drivit kravet på att en nationell strategi för musik- och kulturskolan ska upprättas. Kulturrådet bör få i uppdrag att upprätta en nationell strategi för barns och ungas möjligheter till kulturskapande enligt kriterierna beskrivna ovan. Upprättandet ska ske i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting, och i dialog med Sveriges Musik- och Kulturskoleråd. Vad som här anförts om att en nationell strategi för barns och ungas möjligheter till kulturskapande ska upprättas bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Bibliotekspolitik

Miljöpartiet satsar på en utvecklad bibliotekspolitik. Tillgängligheten till våra gemensamma biblioteksresurser ska öka och samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet behöver utvecklas. Dessutom bör biblioteksersättningen höjas så att författare får bättre arbetsvillkor och framtidens litteraturproduktion därigenom underlättas. Se vidare motion 2012/13:Kr11 Ny bibliotekslag samt anslagsmotion för utgiftsområde 17.

Det fria kulturlivet

Det fria kulturlivet är en omistlig del av det svenska kulturlivet. De fria grupperna, verksamma inom musik, drama, dans, poesi m.m. är navet i det svenska kulturlivet. Här skapas framtidens konstnärliga uttryck, här får estetik nya former. Det fria kulturlivet bryter ny mark, till glädje för såväl dagens medborgare som kommande generationer. Därför måste det fria kulturlivet stimuleras. Miljöpartiet anser att Kulturrådet bör utöka sitt stöd till kulturskaparna. Finansiering anslås i budgetmotionen under utgiftsområde 17.

Fristäder

Flera svenska städer fungerar som fristäder för författare som förföljs i sitt hemland på grund av sina åsikter eller sina litterära verk. Kulturrådet anslår medel för att stödja verksamheter i anslutning till författarens vistelse i Sve-

Fel! Okänt namn på

rige. Miljöpartiet anser att fristadsbegreppet bör utvidgas till att omfatta utövare också från andra konstformer. Det kan röra sig om bildkonstnärer, musiker, fotografer etc. Finansiering för detta framgår i anslagsmotion för utgiftsområde 17.

Kultur i miljonprogrammet

Ideella föreningar ska tillsammans med kommunal eller privat aktör ha möjlighet att ansöka om medel för lokala kultursatsningar. Det kan handla om att utveckla teater, hemslöjd, konst eller att ordna utsmyckning av bostadsområden. Det kan också handla om satsningar för att utveckla, vidga eller utöka verksamheten vid kultur- och musikskolor. Det är viktigt att åtgärderna utgår från de boendes behov och önskemål. Kulturrådet administrerar anslaget. Förslaget beskrivs närmare i partimotion För hela orten – politik för upprustning och hållbarhet i miljonprogramsområden.

Bildkonstens ställning

Svenska bildkonstnärers verksamhet behöver stödjas. Bildkonstnärer uppger att de av ekonomiska skäl måste tacka nej till att medverka i utställningar. Miljöpartiet vill stärka ställningen för landets bildkonstnärer. Därför satsar vi på att underlätta bildkonstens spridning samt förbättra konstnärernas ekonomiska situation. Finansiering anslås i budgetmotionen under utgiftsområde 17.

Idrott – Villkor för statliga medel

Ibland förekommer tyvärr intoleranta strömningar i idrottsvärlden. Därför anser vi att statliga medel för idrottsverksamhet ska villkoras mot att mottagarna driver ett aktivt arbete för allas lika rättigheter, och mot diskriminering av olika slag. Riksidrottsförbundets olika medlemsförbund ska verka för att alla människor, oavsett bakgrund och identitet, ska inkluderas i olika idrottsaktiviteter. De ska aktivt motarbeta homofobi, sexism och transfobi. Om inte detta efterlevs ska stöd kunna återkallas. Se vidare motion 2012/13:So595 All kärlek är bra kärlek.

Stockholm den 2 oktober 2013

Tina Ehn (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Mehmet Kaplan (MP)